

فضایل و مناقب

اهل بیت علیہم السلام

[پنج تن آل عبا علیہم السلام]

عبد اللطیف بیرجندی رحمۃ اللہ علیہ

به کوشش: علی ربّانی گزاری

بیرجندی واعظ، عبداللطیف بن علی، قرن ۱۰ ق.
فضایل و مناقب پنج تن آل عبا علیهم السلام / تالیف عبداللطیف بیرجندی؛ تصحیح و تحقیق علی ربانی گازاری. -
قم: نورگستر، ۱۳۸۳.

۵۱۹ ص.

ISBN: 964-94348-2-8

۴۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیما.

کتابنامه به صورت زیر نویس.

۱. خاندان نبوت، ۲. خاندان نبوت -- فضایل. ۳. مدیحه و مدیحه سرایی اهل بیت. الف. ربانی گازاری، علی.

۱۳۳۶ -، مصحح. ب. عنوان.

۲۹۷/۹۳۱

EB۲۵ / ب ۹ ف ۶

۸۳-۲۷۱۶۹ م

کتابخانه ملی ایران

شناسنامه

نام کتاب: فضایل و مناقب اهل بیت علیهم السلام

نویسنده: عبداللطیف بیرجندی

تصحیح: علی ربانی گازاری

ناشر: نورگستر

چاپ: اول / بهار ۱۳۸۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

چاپ: زیتون

انتشارات نورگستر

تلفکس: ۰۲۵۱-۷۷۴۵۷۳۵

ISBN 964-94348-2-8

شابک: ۹۶۴-۹۴۳۸۴-۲-۸

فهرست عناوین

۹	پیشگفتار.....
۱۵	باب ۱ در بیان قصه حضرت خاتم النبیین ﷺ
۲۷	باب ۲ در باب ولادت حضرت محمد ﷺ
۳۷	باب ۳ در بیان یتیم شدن حضرت محمد ﷺ
۴۲	باب ۴ در بیان شیر دادن حضرت محمد ﷺ
۴۹	باب ۵ در بیان شکافتن سینه حضرت محمد ﷺ
۵۲	باب ۶ در بیان به تجارت رفتن حضرت محمد ﷺ جهت خدیجه
۶۱	باب ۷ در نیان نزول وحی بر حضرت محمد ﷺ
۶۴	باب ۸ در بیان قصه به معراج رفتن حضرت رسول ﷺ

- باب ۹ _____ ۹۳
در بیان هجرت کردن حضرت رسول صلی الله علیه و آله از مکه به مدینه
- باب ۱۰ _____ ۱۰۴
در بیان بعضی از معجزات حضرت سید عالم علیه السلام
- باب ۱۱ _____ ۱۳۰
در بیان جنگ بدر کبری و غالب شدن آن حضرت بر اعدا
- باب ۱۲ _____ ۱۴۱
در بیان جنگ احد و غلبه کفار لعنهم الله
- باب ۱۳ _____ ۱۴۳
در بیان جنگ خیبر و فتح قلاع آن
- باب ۱۴ _____ ۱۷۴
در بیان وفات حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و آله
- باب ۱۵ _____ ۱۹۳
در بیان ولادت حضرت خاتون قیامت علیها السلام
- باب ۱۶ _____ ۲۰۵
در بیان نکاح بستن فاطمه زهرا علیها السلام با علی مرتضی علیه السلام
- باب ۱۷ _____ ۲۱۶
در بیان وفات خاتون قیامت علیها السلام
- باب ۱۸ _____ ۲۲۸
در بیان مولد حضرت امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام
- باب ۱۹ _____ ۲۳۳
در بیان بعضی از فضایل مرتضی علیه السلام علی علیه السلام
- باب ۲۰ _____ ۲۶۹
در بیان شهادت حضرت امیر علیه السلام
- باب ۲۱ _____ ۲۹۴
در بیان مولود امام حسن علیه السلام و فضایل او

باب ۲۲	در بیان شهادت امام حسن علیه السلام	۲۹۸
باب ۲۳	در بیان مولود امام حسین علیه السلام	۳۱۷
باب ۲۴	در بیعت طلبیدن جهت یزید از امام حسین علیه السلام	۳۲۷
باب ۲۵	در بیان عداوت اصلی و فرعی میان امام حسین علیه السلام و یزید	۳۳۸
باب ۲۶	در بیان فرستادن مسلم بن عقیل به کوفه و شهادت او	۳۴۳
باب ۲۷	در بیان شهادت پسران مسلم بن عقیل	۳۷۱
باب ۲۸	در بیان خبر دادن جبرئیل حضرت رسول صلی الله علیه و آله را از شهادت امام حسین علیه السلام	۳۸۶
باب ۲۹	در بیان رفتن امام حسین علیه السلام به کوفه و رسیدن به زمین کربلا	۳۹۴
باب ۳۰	در بیان شهادت امام حسین علیه السلام و خویشان و موالیان	۴۱۱
باب ۳۱	در بیان کیفیت مقاتله اهل بیت علیهم السلام	۴۵۰
باب ۳۲	در بیان فرستادن سر امام حسین علیه السلام و عورات به دمشق	۴۸۵
باب ۳۳	در بیان عقوبات قاتلان امام حسین علیه السلام	۵۱۲
منابع و مأخذ		۵۲۱

کھ پیشگفتار

بزرگان دین و علمای اسلام در طول تاریخ با زحمات بسیار و تلاش فراوان کوشیده‌اند تا فضائل و مناقب و زندگانی ائمه معصومین (علیهم السلام) را در حد امکان به رشته تحریر در آورند؛ از آن جمله کتاب حاضر که توسط زنده‌یاد عبداللطیف بن علی نگاشته شده است.

اگر چه از زندگانی عبداللطیف آگاهی گسترده‌ای در دست نیست، جز آنچه تاریخ‌نویسان محلی یا فهرست‌نگاران آثار وی ثبت کرده‌اند؛ ولی این مقدار روشن است که او در شهرستان بیرجند پا به عرصه وجود گذاشته و به سال ۹۲۱ هـ.ق دارفانی را وداع نموده است.^۱ بدینسان وی با ریاضی‌دان و منجم مشهور مولانا عبدالعلی بن محمد حسین بیرجندی متوفای ۹۳۴ هـ.ق، همچنین با شاعر اهل بیت (علیهم السلام) محمد بن حسام خوسفی متوفای ۸۷۵ هـ.ق معاصر بوده است.

همچنین روشن است که وی خطیبی توانا، شاعری خوش سخن و نگارنده‌ای

۱. دهخدا در لغت‌نامه خود فوت او را به سال ۹۲۸ هـ.ق ضبط کرده است.

چیره دست بوده که توانایی های خویش را در تدوین قصص انبیا و ذکر فضائل و مناقب اهل بیت علیهم السلام و ابراز عشق و ارادت به آنان به خوبی آشکار ساخته است.

مرحوم آیت الله آیتی «ره» در کتاب بهارستان به نقل از تاریخ حسامی می نویسد:
مولانا عبداللطیف بیرجندی افسح الشعراء است که خداوند مجید لطیف، لطائف بسیار و ظرائف بی شمار در وجود او به ظهور آورده که از آن جمله است لطف طبع و حسن تقریر و بیان دلپذیر و در مناقب ائمه اطهار علیهم السلام قصاید غراء دارد و مضامین کتاب مناقب سید علی بن شهاب الدین همدانی را به نظم آورده است.^۱

ملک الکلام مولانا محمد بن حسام نیز به قصیده ای او را ستوده که برخی از ابیات آن چنین است:

عبداللطیف ای سخت لؤلؤ خوشاب آینه دار رأی مسنیر تو آفتاب
باغ سخن که سنبل و ریحان از آن برند از جویبار عذب مقال تو خورده آب
زان رو که آفتاب کند اقتباس نور چون ذره در هوای تو باشد به اضطراب
با عز و جاه و دولت اقبال مردمی خوش باد دور عمر تو چون مدت شباب
بنابر آنچه دانشمند آلمانی هرمان اته در کتاب تاریخ ادبیات ایران، ترجمه دکتر شفق نوشته، وی از معاریف عصر خود بوده است و کتاب مشهور قصص الانبیاء در تاریخ حضرات انبیاء علیهم السلام از او است.^۲

عبد اللطیف دارای آثار و اشعار زیادی است و چنان که از آثارش بر می آید، دارای نثری فصیح بوده و در ترسیم و توصیف وقایع، ذهن نیرومند و آفریننده ای داشته است؛ مهمترین اثر وی کتاب «قصص الانبیاء» است که وی در اول کتاب هدف خود از

۱. کتاب مناقب همدانی متوفای ۸۷۶ هـ ق در بیان مناقب امام علی علیه السلام است و دو نسخه آن موجود می باشد: ۱. نسخه کتابخانه آستان قدس رضوی، فهرست کتب خطی آستان قدس، ج ۹، ص ۳۳۰. ۲. نسخه کتابخانه انجمن حکمت و فلسفه تهران. ۲. بهارستان، ص ۲۲۵.

تألیف آن را چنین شرح می‌دهد: همگی همت مصروف آن شد که قصص انبیای کرام صلوات الله علیهم اجمعین نوشته شود که ببینند از دور آدم صلی الله علیه و آله تا زمان حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله مجموع انبیاء و رسل در این دار فانی چه‌ها دیده‌اند تا بدین سبب آسودگی خاطر یابند و شکر حضرت باری جلّ ذکره نمایند و صبر کنند و توکل کلّ بر حضرت جلیل جبار کنند!^۱

گفتنی است کتاب «قصص الانبیاء» که در کتابخانه‌های ایران و خارج از کشور دارای نسخ متعددی می‌باشد، در ایران تصحیح و توسط انتشارات داوری به چاپ رسیده است.

کتابی که پیش روی شماست، نوشتاری است که عبداللطیف آن را در پایان کتاب «قصص الانبیاء»، از باب هفتاد و چهارم تا باب یکصد و ششم آورده است و هم اکنون با عنوان «فضائل و مناقب اهل بیت علیهم السلام» در محضر شماست؛ همان طور که ملاحظه خواهید فرمود این کتاب از ثنری بسیار زیبا برخوردار بوده و از اشارات قرآنی، روایی و لطایف ادبی نیز سرشار است و از این جهت و به دلیل آن که متنی است تاریخی که حکایتگر قلم قرن نهم هجری است دارای ارزش فراوان است ولی برخی از مطالب آن چون عروسی حضرت قاسم در شب عاشورا با روایات مستند و قول مشهور نزد شیعه منطبق نیست که در پاورقی تذکر داده شده است.^۲

این کتاب دارای نسخ خطی ذیل است:

● نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی ایران: شماره نسخه مجلس ۲۸۹۳/؛

۱. قصص انبیاء، ص ۱۴، نشر داوری، قم.

۲. حاکمیت سیاسی اندیشه غیر شیعی در آن دوران، زندگی مؤلف محترم در محیط مجاور مناطق سنی‌نشین، عدم تدوین کتب روایی جامع و فقدان منابع معتبر شیعی مورد نیاز و عدم دسترسی مؤلف به موارد مدّون و موجود آن، اکتفاء نمودن به مطالب مشهور نزد عموم مردم بدون انجام پژوهش لازم، دلیل راه یافتن مطالب غیر مستند به این کتاب است.

فهرست خطی کتابخانه مجلس، ج ۱۰، ص ۲۸۳.

● نسخه کتابخانه ملی ایران: گزارش آن در جلد پنجم فهرست خطی آن کتابخانه در صفحه ۳۵ چاپ سال ۱۳۶۵ ش آمده است.

● نسخه کتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی (ره) که به شماره $\frac{۵۶}{۲۱}$ ثبت شده است.

● نسخه کتابخانه ملی ملک: فهرست کتب خطی کتابخانه ملک، ج ۱۱، ص ۱۸۹.

● نسخه برلین، تاشکند، مشهد، یزد.

این نسخ در کتاب ادبیات فارسی بر مبنای چارلز استوری، ترجمه یوابرگل گزارش شده است. نسخه مجلس به دلیل مزیت نسبی بر دیگر نسخ موجود همچون جامعیت، مدون و منظم بودن ابواب و افتادگی و خط پریدگی کمتر داشتن، محور تصحیح و تحقیق قرار گرفت. البته موارد مهم اختلاف نسخ، در پاورقی ذکر شده است که آنها را با حرف (گ) رمز نسخه کتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی علیه السلام و حرف (ن) رمز نسخه کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی علیه السلام مشاهده می فرمایید و هر جا کلمه نسخه به طور مطلق به کار برده شده است، مراد نسخه مجلس می باشد.

لازم به ذکر است که چون مؤلف، این کتاب را بعد از کتاب قصص الانبیاء به رشته تحریر در آورده است، ابواب آن را از باب هفتاد و چهارم شروع کرده است، ولی بدان جهت که هم اکنون این کتاب به صورت مستقل چاپ می شود، ما آن را از شماره یک آغاز می کنیم.

ناگفته نماند چون در نسخه های کتاب قصص الانبیاء و تاریخ اهل بیت علیهم السلام در مجموع ۱۰۶ باب به دست آمده است که تا پایان وقایع مربوط به شهادت امام حسین علیه السلام می باشد و پایان و ختم سخن مؤلف در دست نیست، بر این اساس چند احتمال در باره پایان کتاب به ذهن می رسد:

نخست آن که این کتاب دارای ابواب دیگری شامل سیره و زندگی ائمه دیگر علیهم السلام بوده که در اثر تصرف زمانه از دست رفته است.

دیگر آن که عمر مؤلف به اتمام این اثر وفا نکرده است.

احتمال دیگر آن است که این کتاب به صورت کامل نگاشته شده و به صورت کامل باقی مانده و انشاء الله در آینده به کمال و دارای ختم به دست خواهد آمد که امیدواریم چنین باشد.

شایان ذکر است که مؤلف در پایان باب هشتم، فصلی درباره فضیلت نماز و نمازگزاران و عقوبت تارکان نماز آورده است همچنین در پایان باب نوزدهم، چهل حدیث عربی در باره فضائل و مناقب امام علی علیه السلام نقل و ترجمه آنها را به نظم در آورده است.

در تبیین معانی لغات هم بیشتر کتاب فرهنگ معین مورد مراجعه بوده است. در پایان خداوند متعال را بی نهایت سپاسگذارم که این بنده ناچیز را موفق به نشر این اثر از عبد اللطیف بیرجندی (ره) نمود و امید است که قبول افتد.

از جناب آقای مهدی قربانی حفظه الله که از جهت مالی در چاپ کتاب کمک نمودند، کمال تشکر را دارم و ثوابی از نشر این کتاب را نثار روح پدرشان مرحوم حاج محمد اسماعیل قربانی می نمایم.

وَ آخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

۲۷ ربیع الاول ۱۴۲۵ هـ

علی ربانی گزاری